

ІНФАРМАЦЫЙНАЕ ПАВЕДАМЛЕННЕ аб Пленуме Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Савецкага Саюза

19 чэрвеня 1961 года адбыўся Пленум Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Савецкага Саюза.

Пленум ЦК КПСС заслухаў і абмеркаваў даклад Першага сакратара ЦК КПСС таварыша Хрушчова М. С. «Аб праекце Праграмы КПСС» і даклад сакратара ЦК КПСС таварыша Казлова Ф. Р. «Аб праекце Статута КПСС».

У рабоце Пленума прынялі ўдзел члены ЦК КПСС, кандыдаты ў члены ЦК КПСС, першыя сакратары ЦК Кампартый саюзных рэспублік, крайкомаў і абкомаў партыі, адказныя работнікі ЦК КПСС і саюзных органаў.

Пленум прыняў адпаведныя пастановы, якія сёння публікуюцца.

АБ ПРАЕКЦЕ ПРАГРАМЫ КПСС

Пастанова Пленума ЦК КПСС па дакладу таварыша ХРУШЧОВА М. С., прынятая 19 чэрвеня 1961 года

Заслухаўшы і абмеркаваўшы даклад Першага сакратара ЦК КПСС таварыша Хрушчова М. С. «Аб праекце Праграмы КПСС», Пленум ЦК КПСС аднадушна адабрае прадстаўлены праграмай камісіяй і разгледжаны Празідыумам ЦК КПСС праект Праграмы Камуністычнай партыі Савецкага Саюза.

Апублікаваць праект Праграмы КПСС у друку 30 ліпеня 1961 года для ўсеагульнага азнаёмлення і абмеркавання членамі і кандыдатамі ў члены КПСС і ўсімі працоўнымі.

Абавязак ЦК Кампартый саюзных рэспублік, абкомы, крайкомы, гаркомы і райкомы партыі арганізаваць шырокае абмеркаванне праекта Праграмы КПСС у пярвічных партыйных арганізацыях, на раённых, гарадскіх, абласных, краевых канферэнцыях і з'ездах Кампартый саюзных рэспублік.

АБ ПРАЕКЦЕ СТАТУТА КПСС

Пастанова Пленума ЦК КПСС па дакладу таварыша КАЗЛОВА Ф. Р., прынятая 19 чэрвеня 1961 года

Заслухаўшы і абмеркаваўшы даклад сакратара ЦК КПСС тав. Казлова Ф. Р. «Аб праекце Статута КПСС», Пленум ЦК КПСС пастанаўляе:

1. Адобрыць у асноўным праект Статута КПСС, прадстаўлены Празідыумам ЦК КПСС на разгляд Пленума ЦК КПСС.

2. Апублікаваць праект Статута КПСС у друку 20 жніўня 1961 г. для ўсеагульнага азнаёмлення і абмеркавання членамі і кандыдатамі ў члены КПСС і ўсімі працоўнымі ССРСР.

3. Абавязак ЦК Кампартый саюзных рэспублік, абкомы, крайкомы, гаркомы і райкомы партыі арганізаваць шырокае абмеркаванне праекта Статута КПСС ва ўсіх пярвічных партыйных арганізацыях, на раённых, гарадскіх, абласных, краевых канферэнцыях і з'ездах Кампартый саюзных рэспублік.

У Прэзідыуме Вярхоўнага Савета СССР

За вялікія поспехі, дасягнутыя ў развіцці ракетнай прамысловасці, навукі і тэхнікі, паспяховае ажыццяўленне першага ў свеце палёту савецкага чалавека ў касмічную прастору на караблі-спадарожніку «Усход» Прэзідыум Вярхоўнага Савета СССР узнагародзіў другім залатым медалем «Серп і Молат» 7 выдатных вучоных і канструктараў — Герояў Сацыялістычнай Працы, прывоіў званне Героя Сацыялістычнай Працы 95 выдатным канструктарам, кіруючым работнікам, вучоным і рабочым, узнагародзіў ордэнамі і медалямі СССР 6.924 рабочых, канструктараў, вучоных, кіруючых і інжынерна-тэхнічных работнікаў, а таксама узнагародзіў ордэнамі СССР рад навукова-даследчых інстытутаў, канструктарскіх бюро і заводаў.

Ордэнам Леніна узнагароджана 478 чалавек, ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга — 1.218, ордэнам Чырвонай Зоркі — 256, ордэнам «Знак Пашаны» — 1.789 і медалямі — 3.183 чалавекі.

У К А З

Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР

Аб узнагароджанні Першага сакратара ЦК КПСС і Старшыні Савета Міністраў СССР двойчы Героя Сацыялістычнай Працы таварыша ХРУШЧОВА М. С. ордэнам Леніна і трэцім залатым медалем «Серп і Молат»

Адзначаючы выдатныя заслугі Першага сакратара Цэнтральнага Камітэта КПСС і Старшыні Савета Міністраў СССР таварыша Хрушчова М. С. у кіраўніцтве па стварэнні і развіццю ракетнай прамысловасці, навукі і тэхнікі і паспяховае ажыццяўленне першага ў свеце касмічнага палёту савецкага чалавека на караблі-спадарожніку «Усход», які адкрыў новую эру ў асваенні космосу, узнагародзіў таварыша ХРУШЧОВА М. С. ордэнам ЛЕНІНА і трэцім залатым медалем «СЕРП І МОЛАТ».

Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР Л. БРЭЖНЕЎ.

Сакратар Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР М. ГЕАРГАДЗЕ.

Масква, Крэмль, 17 чэрвеня 1961 г.

УРУЧЭННЕ ВЫСОКІХ УЗНАГАРОД

19 чэрвеня ў Крэмлі Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР Л. І. Брэжнеў уручыў ордэн «Серп і Молат» Героя Сацыялістычнай Працы і Грамата Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР Першаму сакратару Цэнтральнага Камітэта КПСС і Старшыні Савета Міністраў СССР таварышу Хрушчову Мікіце Сяргеевічу, у адноўленую гэтай высокай узнагароды за выдатныя заслугі ў кіраўніцтве па стварэнні і развіццю ракетнай прамысловасці, навукі і тэхнікі і паспяховае ажыццяўленне першага ў свеце касмічнага палёту савецкага чалавека на караблі-спадарожніку «Усход», які адкрыў новую эру ў асваенні космосу.

Уручаючы ордэн Леніна і залаты медал «Серп і Молат», Л. І. Брэжнеў ад усяго сэрца павішаваў нахцішчэ і арганізатара работ па асваенні космосу таварыша Мікіту Сяргеевіча Хрушчова з заслужанай узнагародай і ад усяго сэрца пажадаў яму моцнага здароўя і далейшых поспехаў у самадданай барацьбе за росквіт нашай Радзімы, за мір і дружбу паміж народамі.

Л. І. Брэжнеў уручыў узнагароды Герою Сацыялістычнай Працы таварышу Хрушчову Ф. Р.

ветнай тэхнікі і забеспячэнні паслявовага палёту савецкага чалавека ў касмічную прастору на караблі-спадарожніку «Усход», Ордэн Леніна, залаты медал «Серп і Молат» і Грамата Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР уручаючы сакратару ЦК КПСС Ф. Р. Казлову, другі залаты медал «Серп і Молат» і Грамата Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР —намесніку Старшыні Савета Міністраў СССР Д. Ф. Усцінаву, другі залаты медал «Серп і Молат» і Грамата Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР —прэзідэнту Акадэміі навук М. В. Келдышу.

Ордэны Леніна, залаты медал «Серп і Молат» і Граматы Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР уручаючы таксама намесніку Старшыні Савета Міністраў СССР К. Н. Рудневу, міністру СССР В. Д. Калмыкову.

Намеснік Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР Д. С. Каротчанка ўручыў ордэн Леніна, залаты медал «Серп і Молат» і Грамоту Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР за выдатныя заслугі ў развіцці ракетнай тэхнікі і забеспячэнні паслявовага палёту савецкага чалавека ў касмічную прастору на караблі-спадарожніку «Усход» Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР Л. І. Брэжневу.

Таварышы М. С. Хрушчов, Ф. Р.

Казлов, Л. І. Брэжнеў, Д. Ф. Усцінаў, М. В. Келдыш, К. Н. Руднеў і В. Д. Калмыков горача пажадаюць вамі шчаслівага і ўрада за высокія узнагароды.

Таварышы Л. І. Брэжнеў і Д. С. Каротчанка цёпла і з вялікай сардэчнасцю павітавалі Герояў Сацыялістычнай Працы з заслужанай узнагародай і ад усяго сэрца пажадалі ім добрага здароўя і далейшых поспехаў у іх рабоце.

Пры ўручэнні узнагарод прысутнічалі таварышы А. Б. Арыстаў, М. Р. Ігнатаў, А. М. Касмігін, О. В. Куцінскі, А. І. Мікіян, Н. А. Мухілін, М. В. Падгорны, М. А. Суслів, К. А. Фурашова, М. М. Шернік, П. М. Паспелай, Я. Э. Калібернін, А. П. Кірчэнка, К. Т. Мазураў, В. П. Мжаванадзе, М. Г. Пярэухін, Г. І. Воранаў, В. В. Грышын, намеснік Старшыні Савета Міністраў СССР В. Н. Новакаў і іншыя.

Высокія узнагароды ўручаючы таксама вялікай групе вучоных і канструктараў, інжынераў, тэхнікаў і рабочых, узнагароджаных за вялікія поспехі, дасягнутыя ў развіцці ракетнай прамысловасці, навукі і тэхнікі, паспяховае ажыццяўленне першага ў свеце палёту савецкага чалавека ў касмічную прастору на караблі-спадарожніку «Усход».

ПРАЛЕТАРЫІ УСІХ КРАІН, ЯДНАЙЦЕСЯ!

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАТЛЕННЯ СІЮЗА ПІСЬМЕННІКАЎ БССР.

№ 48 (1582)

Аўторак, 20 чэрвеня 1961 года

Цана 4 кап.

ТЫ ЧУЕШ МЯНЕ, МОЙ СЯБРА?

Сырая, халодная зямлянка... Ты памятаеш яе, мой сябра? Гэта ў Традзіцкіх лясках... Гэта амаль дваццаць год назад...

Гэта наша партызанскае жыццё... Я кажу — жыццё. Трэба было сказаць — барацьба. Толькі барацьба таксама жыццё — неймаверна напружанае, неверагодна цяжкае, невыканае балючае.

Мы бачылі з таёй нявінна пралітую кроў жанчын, старых і дзяцей. На дарогах. На палатках. На вогнішчах.

Мы бачылі з таёй спаленыя гарады і вёскі. Мы бачылі з таёй невыкана страшнымі згустак чалавечага гора.

Мы бачылі ваіну. Мы ішлі па не гарачых дарогах, гародні ў яе полым, паддалі ў сміротных муках, паднімаліся і зноў ішлі.

Мы бачылі ваіну. Мы знаём, што гэта такое... А памятаеш, мой сябра? Аднойчы ў час кароткага адпачынку, пасля баявой работы, мы сядзелі з таёй і гаварылі аб жыцці. Не аб ваіне. Мы гаварылі аб тым, як будзе сяць хлеб і варыць стель, будаваць дамы і садзіць дрэвы, пракладаць новыя дарогі і вадзіць цягнікі...

Мы зналі, для чаго прыйшлі на вогненнае поле ваіны. Мы прыйшлі ратаваць Радзіму ад сміротнай небяспекі. А Радзіма — гэта наша жыццё.

Наша слава. Наша будучыня. Наш высокі і смелы ўдзел.

Вось чаму ў нашых сэрцах быў блізкаваты вяснін зарод любі да Радзімы, да сваёй Камуністычнай партыі, да свайго народа. Таму мы і ідзілі свае сэрцы, як гранаты, на зарожныя доты. І спалалі іх... Я прыгадаў ваіну невыпадкова, мой сябра. Кожны дзень газеты прыносяць трыюмфальныя весткі. Звар'яцелыя ворагі міру крычаць аб новай ваіне.

Містэрый! А вы ведаеце, што

такое потная, белая ад солі, гімнасцічка, заскарузляя, крывавыя бітвы? А вы ведаеце, што такое недачакацца дадому бацькі, сына, жонкі?

Містэрый гэтага не ведаюць. Містэрый гэтага не хочуць ведаць. Яны нічога і нікога за ваіну не страшлі. Яны прыдбалі: мільёны, сотні мільёнаў!

Простыя людзі на ўсёй Зямлі-планеце пракляюць ваіну. Народ не хоча ваіны. І з гэтым не могуць не лічыцца нават містэрый, якія робяць палітыку ў заходніх краінах.

Савецкі ўрад кажа: «Давайце разаб'ёмся».

Кіраўнікі заходніх дзяржаў быццам бы і пагаджаюцца на разаб'ясненне, але нашых канкрэтных прашэнняў на гэтым пытанні прымаць не хочуць. Яны намагаюцца не вырашыць гэтае важнейшае пытанне сучаснасці, а заблаціць яго.

Знаёмныя прыёмы!

А кіраўнікі ненавонных імпагалістычных краін нават сцінулі маску крывадушнасці. У той час, калі Савецкі ўрад вядзе ў Ізнэве перагаворы з заходнімі краінамі аб разаб'ясненні, дзяржаўныя кіраўнікі Францыі валакуюць атамную бомбу на выпрабаванне.

А састаралы заходне-германскі канцлер Адэнаўэр лапаецца ад зайдзрасці:

— Давайце і мне атамную бомбу!

Навешта ж вам атамная бомба, містэрый? Для аховы вашых мільёнаў? Дык жа хто на іх кванціць? Атамным стралым дама вы хочаце памножыць вадзі мільёны! Вы хочаце падаграць «халодную» ваіну і зрабіць яе «гарачай»!

Паспрабуеце і паглядзіце, каму будзе гарача. Не той цяпер час, містэрый! У савецкай краіне і яе сяброў ёсць чым адстаць свае інтарэсы.

Толькі мы не лагражаем нікому ваіны!

Ты чуў, мой сябра, выступленне па радыё і тэлебачанню выдатнага паўпрада міру — Мікіты Сяргеевіча Хрушчова? Ён так і сказаў: «Мы не хочам ліць адной сусветнай ваіны — мы хочам міру».

Увесь свет прыслухоўваўся да простых і мудрых у сваёй справядлівасці слоў Мікіты Сяргеевіча. Яго сустрача з прэзідэнтам Злучаных Штатаў Амерыкі Джонам Кенедзі — людская надзея на лепшае.

Дзе вялікая барацьба, мой сябра. Барацьба за мір. Фронт гэтай барацьбы расцягнуўся на ўвесь свет.

На перадавых пазіцыях сумленны і надзейныя баішчы — народы Савецкага Саюза, народы сацыялістычных краін, простыя людзі ўсяго свету.

Самая грозная і сур'язная ваіна з'явілася ў гэтай сусветнай барацьбе — праўда, і гэтая зброя пераможа.

І так, мой сябра, мы ідзем у наступленне. У пераможны бой за мір. Нас вядзе мудры і воляваты камандзір — наша родная Камуністычная партыя.

Ты, як і мільёны падобных табе, стай на сваім баявым пасту: сееш хлеб і варыць стель, будзеш дамы і садзіш дрэвы, пракладаеш новыя дарогі і вадзіш цягнікі...

На тваіх грудзях побач з ордэнам Вялікай Айчыннай ваіны — ордэн Працоўнага Чырвонага Сцяга.

Першы ордэн ты атрымаў за гераічныя баявыя дзеянні там, у Традзіцкіх лясках...

Другі ордэн ты атрымаў зусім нядаўна за гераічны дзеянні на мірным фронце... Значыць, ты добры баец, мой сябра.

Памятаеш, я спаткаў цябе ў новым нашым беларускім горадзе Салігорску? Ты толькі што падняўся з шахты.

Ты — гэта гаспадар сваёй зямлі.

Вось чаму мне хацелася пагаварыць з таёй, як з другам — самым блізім і надзейным, самым шчырым і сумленным.

Мне проста хацелася сказаць разам з таёй: — Добры дзень, Жыццё!

Міхась ПЯНКАТ.

Сорак першы — шэсцьдзесят першы

ЖЫЦЦЁ ДЛЯ НАРОДА

Чалавек саджае маленькае дрэўца міру... Праз некалькі год яно падрастла, і мы ўжо бачым яго з раскошнай маладой кроўняй. Здаецца, што нават чуюм, як яно шуміць пад лёгкім ветрыкам...

Бывалы, загартаваны ў баях франтавік паказвае гэтую чалавечую пісьмо да дому. Не лістычкі маленькага самалёта, гарматы і яшчэ нейкага зброя. То маленькі сымвал франтавіка памагае бою прагнаць са сваёй зямлі ворага.

Чалавек размаўляе з ішчазымі рабочымі. Ён гаворыць аб сіле рабочага класа, аб яго непераможнасці, калі працоўныя масы з'яднаны перадавой марксісцкай ідэяй. Гаворыць на сваёй роднай мове, з выразнымі жэстамі, і людзі яго вельмі добра разумеюць. Рабочы рабочага разумеюць, на якой бы мове ні ішла паміж імі гутарка.

Гэта — вялікі чалавек нашага часу. Вялікі і самы просты, самы чалавечы. А штрышкі, якія падалі мы вышэй, — кадры з фільма аб гэтым чалавеку.

З надзвычайнай цікавасцю і неаслабленай увагай глядзіцца хораша зробленае дакументальнае аповесце аб нашым Мікіце Сяргеевічу. Мы бачым таварыша Хрушчова ў цёмнай старой шаўцы, а потым у падземных праходах маскоўскага метрапалітэна. Ён тут цікавіцца кожнай дэталю ў вялікім комплексе работ, гутарыць з рабочымі, тэхнікам, інжынерамі. І не адзіны толькі раз, не ад выпадка к выпадка, а сістэматычна, можа, нават кожны дзень. Яе кіраўнік маскоўскай партыйнай арганізацыі ён заўсёды ў народзе і з народам. Жыццё людзей, іх работа, штодзённыя клопаты — гэта яго жыццё, яго работа, яго самыя важныя клопаты.

Затым на экране праходзяць кадры аб такой жа настольнай, энергічнай дзейнасці Мікіты Сяргеевіча на Украіне, на франтах Вялікай Айчыннай ваіны, на розных участках сацыялістычнага будаўніцтва пасля ваіны. Усёды Мікіта Сяргеевіч надзвычай просты, глыбока народны і настойлівы ў сваіх шчырых імкненнях да новага і лепшага, да людскага шчасця. Усе яго думкі і мары, усе клопаты толькі аб тым, каб людзям жылося добра, каб чалавек нашага сацыялістычнага грамадства адчуваў сабе шчаслівым.

Таму і такі уважлівы Мікіта Сяргеевіч да кожнага савецкага чалавека і да кожнага добрага чалавека за рубяжом. Таму і душа яго заўсёды з людзьмі, сумленнымі і нястомнымі стваральнікам першага ў свеце камуністычнага грамадства. Душа цёплая, добраахвотная, калі гаворка ідзе аб лепшым у жыцці, перадавым. Гэта адчуваецца ў жэстах, у добрай

ўсмешцы, віду ў вачах. Аднак Мікіта Сяргеевіч можа быць і строгім, патрабавальным, калі трэба выкрыць недахопы, вывесці на чыстую вяду несумленных работнікаў. Прычыповасць і крышталёнасць характару тут непалісна.

І ўсё гэта вельмі добра адчуваюць людзі, таму так шчыра паважаюць і любяць Мікіту Сяргеевіча як чалавека і дзяржаўнага дзеяча.

Не многа кадраў пададзена аб міжнароднай дзейнасці Мікіты Сяргеевіча, але і па іх відаць, з якой кіпухай энергіяй, з яким розумам змагаецца ён за мір ва ўсім свеце, за тое, каб нашы дзеці і ўнукі не ведалі, што такое ваіна. Нельга, вядома, у пераўнауча кароткім, дакументальным фільме паказаць усю дзейнасць чалавека, работа якога на працягу аднаго дня магла б запоўніць паўнаметражны плёнку.

Гледзячы фільму «Наш Мікіта Сяргеевіч», мы, канешне, разумеем, што тут паказаны толькі асобныя моманты, дэталі са шматграннай, шматгадовай дзейнасці Мікіты Сяргеевіча. Але і з гэтых штрышкі вельмі выразна і пераканальна паўстае абраз простага, спраўды нашага, спраўды любмага ўсімі чэснымі людзьмі чалавека. Гэтую чалавечую хочаць усёй душой і сэрцам верыць, ісці за ім хоць нават і па самых цяжкіх сцежках нашага будаўніцтва, дэмагача разам з ім самага светлага шчасця на зямлі.

Пасля прагляду фільма ўзнікаюць вельмі цёплыя, багатыя думкі, адчуванні, з'яўляецца харошы гонар за нашу Радзіму, слаўная гісторыя якой прайшла ў штрышках на экране, за нашу партыю, якая вядзе савецкі народ да сонечных вышынь камунізму, за Цэнтральны Камітэт партыі на чале з нашым Мікітам Сяргеевічам Хрушчовым. І гонар гэты яшчэ ўзрастае, калі прычытаеш указ Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР аб узнагароджанні Першага сакратара ЦК КПСС і Старшыні Савета Міністраў СССР двойчы Героя Сацыялістычнай працы таварыша Хрушчова М. С. ордэнам Леніна і трэцім залатым медалем «Серп і Молат». Мікіта Сяргеевіч узнагароджаны за выдатныя заслугі ў кіраўніцтве па стварэнні і развіццю ракетнай прамысловасці, навукі, тэхнікі і паспяховае ажыццяўленне першага ў свеце касмічнага палёту савецкага чалавека на караблі-спадарожніку «Усход», які адкрыў новую эру ў асваенні космосу.

Гэта яшчэ адно выдатнае ўсеагульнае прызнанне вялікіх заслуг нашага Мікіты Сяргеевіча перад сваёй краінай, перад усім светам.

Дзякуючы КУЛКАЎСКІ.

Дзень кнігі

У нядзельню ў Мінску работнікі кнігавядцтва сталіцы і беларускія пісьменнікі правялі Дзень кнігі. Дзесяткі латкоў з палітычнай, мастацкай, сельскагаспадарчай літаратуры былі вынесены на Цэнтральную плошчу, у гарадкі трактарававоду і аўтававоду, парк імя Чылюшкіна. Як і ў мінулыя Дні кнігі, аматары мастацкай літаратуры цікавіліся новымі творами пісьменнікаў рэспублікі. Яны ахвотна набывалі творы Янкі Купалы і Якуба Коласа, раманы І. Аляксандра К. Чорнага, З. Бядулі, М. Лынькова, Я. Маўра.

У сустрэчы з чытачамі прынялі ўдзел пісьменнікі А. Астрэйка, І. Гурскі, М. Карпаў, Ус. Краўчанка, А. Кулакоўскі, І. Шамякін і іншыя.

У мокрым брызентавым камбінезоне.

Потны і чорны ад бруду.

Ты не снідаўся на пляжкі адпрацаваную змену. Не. Стомлены і радасны, ты раскажаш аб новым сваім працоўным поспеху. Чым глыбей ты прабуваў шахты, тым вышэй паднімаўся твая баявая слава.

А памятаеш, мой сябра, як зусім, зусім нядаўна мы спаткаліся з таёй на палатках твайго палескага калгаса? Ты пагаспадарску паказваў мне шырокія палеткі і радаваўся за высокі будучы ўраджай.

Мы гаварылі з таёй аб жыцці. Не аб ваіне.

Мы гаварылі аб новых электрастанцыях і палёце ў космас, аб новых машынах і пярвонных даследаваннях, аб новабудовых і выдатных адкрыццях...

Мы гаварылі аб нашай дарогай Радзіме.

Радзіма — гэта наша жыццё. Наша слава.

Наша будучыня.

Наш высокі і смелы ўдзел.

Вось чаму ў нашых сэрцах блізкаваты вяснін любіць да Радзімы, да сваёй Камуністычнай партыі, да свайго ўрада.

Таму мы і працуем не пакадаючы рук. Не згінаем у барацьбе. Забаваем новыя і новыя мірныя пазіцыі, біром новыя і новыя рубяжы...

Ты чуеш мяне, мой сябра? Прабу, што я не называю твайго імя. Ты — гэта цудоўны савецкі чалавек.

Будаўнік. Хлебароб. Вучоны. Педагог...

Ты — гэта гаспадар сваёй зямлі.

Вось чаму мне хацелася пагаварыць з таёй, як з другам — самым блізім і надзейным, самым шчырым і сумленным.

Мне проста хацелася сказаць разам з таёй: — Добры дзень, Жыццё!

Міхась ПЯНКАТ.

Сорак першы

Міхаліўскіх першы

Месца гістарычных бабў цяпер наведваюць сотні людзей. Кожны выхадны дзень у крэпасці і ў мурав'ях бывае ад трох да шасці тысяч чалавек. Сярод іх — госці з братаў рэспублік, з краін навадарнай дэмакратыі, турысты з усёго свету — Амерыкі, Англіі, Францыі, Італіі...

Пакланіцца памяці загінуўшых бабў сабрэў прыязджаюць і тыя многія, хто застаўся жыць — былыя абаронцы цвярдзімі над Бугам.

Яны ўскладаюць кветкі на руіны крэпасці, дзе калісьці пралілася іх кроў, дзе пахаваны тыя, хто загінуў за сяміншыя мірнае чыстае неба над нашай Радзімай.

Няхай усюды свецяць маякі культуры

Нібы назменныя вартавыя стаіць вакол цэнтральнай сядзібы саўгаса «Рачкавічы» стоголовыя ліпы, клены, каштаны. Іх пышныя кроны сямкілілі ў сучаснаму сьвіну. Жоўта-белыя «свецікі» каштана на фоне зеленай свеціцца мяккім матавым бласкам. Пад вечар доўгія конуспадобныя цені дрэў кадуцця на новыя будынікі, на жывёлагадоўчыя памяшканні, на стары абшчэпшлы дом з шмалікамі «Клуб». Тут, ля клубу, і адбылася наша сустрэча з выдатнай дзяржаўнай Гларфіяй Статкевіч. Летась яна атрымала ад кожнай каровы па 5903 кілаграмы малака. Была ўдзельніцай студэнскага Пленуму ЦК КПСС. Вярнуўшыся, перадала сяброўцы сваю групу кароў, а сама ўзяла пераацэнку. На Случчынне з'явілася яшчэ адна паслядоўніца В. Гаганавай.

Алякс клубная работа ў саўгасе і само памяшканне гэтай сельскай установы культуры нікому не прыносяць задавальнення. Вось што расказвае Гларфія: Зімой у намям клубе хоць вайкоў таіны — такі холад. Палаго дахуком холадзіць. Як і ўжо там адпачынаць! У кіно скарэй іншы раз... Перадаваю даўраку назвалі мяюком. Усё гэта правільна. Трэба, каб у нас былі і маякі культуры. Не адным жа «хлебам жыць чалавек. Але аб гэтым забываюць у саўгасе.

Не адпускаюць нам сродкаў на будаўніцтва новага клубу, — скарыдзіла сакратар партарганізацыі тав. Вінікуня. Але ж спасылацца толькі на адсутнасць сродкаў, значыць распісвацца ў безнадзейнасці. Такому будаўніцтву паліт культуры, дык ён зноў іе іншыя довады для апраўдання сваёй бездзейнасці. Новае сцены, палого, дах — гэта яшчэ не клуб.

Жыве ў саўгасе пенсіянерка, былая дзяржаўная Карлаўна Якубовіч. Гадоў дзесяць была яна перадавой у саўгасе. Ордаў за працу заслужыла. Не адну дзячыну навучыла майстэрству дзяркі. Гларфія — яе вучаніца. У Вольгі Карлаўны, акрамя сівазін скароняў і сапраўды залатых рук, ёсць мудрасць жывіцца, вопыт, якіх не знойдзеш часам у кніжках. А хто памятае, каб гэтую паважаную жанчыну запрацілі ў клуб на сустрэчу з моладзю? Такага не было. Ды ці магло быць занадта сціпых форм работы ў клубе, калі ёсць запал у сэрцы заагачка. У саўгасе ж фактычна няма пастаяннага работніка ў клубе. Доўгі час яго функцыі выконваў... аграром.

...У паўгазіне яды ад саўгаса размешчана вёска Старишавічы. Клуб тутэйшы не вызначана ні архітэктурнамі вартасцямі, ні памерамі. А фенічэ тут бурліць, бо працуюць у клубе людзі з неспалокайнімі сэрцамі, шукальнікі. Гэта — Ніна Лешчанка і Раіса Саракочы. Адна — у клубе, другая — у пастаянна дзеючым аддзяленні. Дзвюх ім актыўна дапамог аказаліся старшыня калгасу Мікалай Семанюк і сакратар партарганізацыі Іван Бусел. Яны выступаюць з лекцыямі, дакладамі, а то і проста прыязджаюць увечар пагутарыць з калгаснікамі, абмяняцца думкамі.

У Старишавічкі клуб ідуць не толькі глядзець кінафільмы, на вечары адпачынку, якія тут праводзіць у клубе ідуць і саўгаснікі.

Зімой міне даволі часта. Вялікую папулярнасць заваяваў кіналекторый. А хіба не цікава паслухаць, як іграе школьны дуквавы аркестр? Юныя музыканты — гэта Юры, Сярожа, Вовы, чые быццё прыцуюць у полі, на фермах.

Неж перад першымі маякі свеціцца і сустрэча з т. Ляганьковым. Ён з радасцю паказвае арку, пра якую маршу. Арка сапраўды прыгожая, акуратна пафарбаваная ў сярэбраны колер з двума прафамнамі ліхтароў уверсе.

— А як з клубам? — Што клубі Поўны парадка. Акрамя новых лозунгаў, усё так засталася, як зімой. У чыталыні вёска пасадэнаватая лямпаюк-акуратна залаты чарніла, дамажыла ідуць культуры пра гэта не паклапаціўся. Пасля абласнога агляду пра калгасных артастаў зусім забыліся. Драматычныя калектывы так і не здолеў павесці свой спектакль у Мінск. Гурток распаўся.

Аналагічная сумная гісторыя адбылася з хорам калгаса імя Сталіна. Гэты хор ішоў у 1951 годзе на рэспубліканскі аглядзе быў унагароджаны дыпламам. Слава аб талентах спеваках ішла даўка за межы раёна. Але калі выехаў яго кіраўнік, гурток таксама перастаў існаваць. Нягарадзі чарговага агляду ў калгас прыехала мастацкі кіраўнік раёна Дома культуры Н. Духовіч. І за кароткі час аматарскі калектыв заваяваў прызнанне гледачоў. Ён быў адзначан на аблас-

на аглядае. Калгаснікі спадзяваліся вярнуць былію славу саўгасу. Ды калі паехала ў калгас тата Духовіч, хопіў са сабою ў саўгасе і яго жонка. Ды калі паехала ў калгас тата Духовіч, хопіў са сабою ў саўгасе і яго жонка. Ды калі паехала ў калгас тата Духовіч, хопіў са сабою ў саўгасе і яго жонка.

Калі ж аталёва разабрацца на месцы, становіцца ясна, што дырэктар Дома культуры У. Гайдукевіч куды больш майстар складаць справадзачы, чым весці рупліваю работу з гурткамі. Прада, у параўнанні з іншымі калгасамі Варыянскі сельскі Дом культуры працуе лепш. Але ж і патрабаванні да яго павінны быць куды вышэйшыя, чым да клубу, што знаходзіцца дзе-небудзь на вёсцы.

Мы гутарылі з удзельніцамі самадзейнасці Дома культуры.

Гурткі ёсць, — сказала Алена Дубкова, — але рэцэпты былі зусім малы. Калі трэба выступаць з канцэртамі, тэрмінова збіраемся і рыхтуем дні два праграму.

Нек камсамольныя вырашылі самаарганізаваць рэпетыцыю, — успамінае калгасны шафэр Валентын Зімінскі. — Молалі сабрацца, а Гайдукевіч нават не выйшаў алажыць клуб. Яму ж некалі — ён у школе шмат уроку вядзе.

Цяпер давайце паглядзім, якія нумары ўключаюцца ў праграму выступленняў. На справадзачы канцэрт, напрыклад, варыянскі калектыв з'явіўся ў раён зусім непадрыхтаваным. Толькі перад выхадом на сцэну сталі складаць праграму. І, вядома, нічога цікавага не заагачылі. Спявалі песні, якія даўно быцуюць у народзе і на падрыхтоўку якіх не трэба траціць многа часу.

Дзе-ла, а ў Варыянскі ёсць усе магчымасці наладзіць сапраўдную работу аматарскіх гурткоў. Паўбывае на гуляццях у навакольных вёсках. Як прыгожа там спяваюць дзяўчаты і жанчыны! У саўгасе і само памяшканне гэтай сельскай установы культуры нікому не прыносяць задавальнення. Вось што расказвае Гларфія: Зімой у намям клубе хоць вайкоў таіны — такі холад. Палаго дахуком холадзіць. Як і ўжо там адпачынаць! У кіно скарэй іншы раз... Перадаваю даўраку назвалі мяюком. Усё гэта правільна. Трэба, каб у нас былі і маякі культуры. Не адным жа «хлебам жыць чалавек. Але аб гэтым забываюць у саўгасе.

Не адпускаюць нам сродкаў на будаўніцтва новага клубу, — скарыдзіла сакратар партарганізацыі тав. Вінікуня. Але ж спасылацца толькі на адсутнасць сродкаў, значыць распісвацца ў безнадзейнасці. Такому будаўніцтву паліт культуры, дык ён зноў іе іншыя довады для апраўдання сваёй бездзейнасці. Новае сцены, палого, дах — гэта яшчэ не клуб.

Жыве ў саўгасе пенсіянерка, былая дзяржаўная Карлаўна Якубовіч. Гадоў дзесяць была яна перадавой у саўгасе. Ордаў за працу заслужыла. Не адну дзячыну навучыла майстэрству дзяркі. Гларфія — яе вучаніца. У Вольгі Карлаўны, акрамя сівазін скароняў і сапраўды залатых рук, ёсць мудрасць жывіцца, вопыт, якіх не знойдзеш часам у кніжках. А хто памятае, каб гэтую паважаную жанчыну запрацілі ў клуб на сустрэчу з моладзю? Такага не было. Ды ці магло быць занадта сціпых форм работы ў клубе, калі ёсць запал у сэрцы заагачка. У саўгасе ж фактычна няма пастаяннага работніка ў клубе. Доўгі час яго функцыі выконваў... аграром.

пер вась — тут. Трэба ж дзе-небудзь працаваць, — адказаў т. Фралюў.

Ён прыняў клуб, каб яго адымаць і змякчаць. Для таго чалавек усё роўна, дзе працаваць.

Неж перад першымі маякі свеціцца і сустрэча з т. Ляганьковым. Ён з радасцю паказвае арку, пра якую маршу. Арка сапраўды прыгожая, акуратна пафарбаваная ў сярэбраны колер з двума прафамнамі ліхтароў уверсе.

— А як з клубам? — Што клубі Поўны парадка. Акрамя новых лозунгаў, усё так засталася, як зімой. У чыталыні вёска пасадэнаватая лямпаюк-акуратна залаты чарніла, дамажыла ідуць культуры пра гэта не паклапаціўся. Пасля абласнога агляду пра калгасных артастаў зусім забыліся. Драматычныя калектывы так і не здолеў павесці свой спектакль у Мінск. Гурток распаўся.

Аналагічная сумная гісторыя адбылася з хорам калгаса імя Сталіна. Гэты хор ішоў у 1951 годзе на рэспубліканскі аглядзе быў унагароджаны дыпламам. Слава аб талентах спеваках ішла даўка за межы раёна. Але калі выехаў яго кіраўнік, гурток таксама перастаў існаваць. Нягарадзі чарговага агляду ў калгас прыехала мастацкі кіраўнік раёна Дома культуры Н. Духовіч. І за кароткі час аматарскі калектыв заваяваў прызнанне гледачоў. Ён быў адзначан на аблас-

на аглядае. Калгаснікі спадзяваліся вярнуць былію славу саўгасу. Ды калі паехала ў калгас тата Духовіч, хопіў са сабою ў саўгасе і яго жонка. Ды калі паехала ў калгас тата Духовіч, хопіў са сабою ў саўгасе і яго жонка.

Калі ж аталёва разабрацца на месцы, становіцца ясна, што дырэктар Дома культуры У. Гайдукевіч куды больш майстар складаць справадзачы, чым весці рупліваю работу з гурткамі. Прада, у параўнанні з іншымі калгасамі Варыянскі сельскі Дом культуры працуе лепш. Але ж і патрабаванні да яго павінны быць куды вышэйшыя, чым да клубу, што знаходзіцца дзе-небудзь на вёсцы.

Мы гутарылі з удзельніцамі самадзейнасці Дома культуры.

Гурткі ёсць, — сказала Алена Дубкова, — але рэцэпты былі зусім малы. Калі трэба выступаць з канцэртамі, тэрмінова збіраемся і рыхтуем дні два праграму.

Нек камсамольныя вырашылі самаарганізаваць рэпетыцыю, — успамінае калгасны шафэр Валентын Зімінскі. — Молалі сабрацца, а Гайдукевіч нават не выйшаў алажыць клуб. Яму ж некалі — ён у школе шмат уроку вядзе.

Цяпер давайце паглядзім, якія нумары ўключаюцца ў праграму выступленняў. На справадзачы канцэрт, напрыклад, варыянскі калектыв з'явіўся ў раён зусім непадрыхтаваным. Толькі перад выхадом на сцэну сталі складаць праграму. І, вядома, нічога цікавага не заагачылі. Спявалі песні, якія даўно быцуюць у народзе і на падрыхтоўку якіх не трэба траціць многа часу.

Дзе-ла, а ў Варыянскі ёсць усе магчымасці наладзіць сапраўдную работу аматарскіх гурткоў. Паўбывае на гуляццях у навакольных вёсках. Як прыгожа там спяваюць дзяўчаты і жанчыны! У саўгасе і само памяшканне гэтай сельскай установы культуры нікому не прыносяць задавальнення. Вось што расказвае Гларфія: Зімой у намям клубе хоць вайкоў таіны — такі холад. Палаго дахуком холадзіць. Як і ўжо там адпачынаць! У кіно скарэй іншы раз... Перадаваю даўраку назвалі мяюком. Усё гэта правільна. Трэба, каб у нас былі і маякі культуры. Не адным жа «хлебам жыць чалавек. Але аб гэтым забываюць у саўгасе.

Не адпускаюць нам сродкаў на будаўніцтва новага клубу, — скарыдзіла сакратар партарганізацыі тав. Вінікуня. Але ж спасылацца толькі на адсутнасць сродкаў, значыць распісвацца ў безнадзейнасці. Такому будаўніцтву паліт культуры, дык ён зноў іе іншыя довады для апраўдання сваёй бездзейнасці. Новае сцены, палого, дах — гэта яшчэ не клуб.

Жыве ў саўгасе пенсіянерка, былая дзяржаўная Карлаўна Якубовіч. Гадоў дзесяць была яна перадавой у саўгасе. Ордаў за працу заслужыла. Не адну дзячыну навучыла майстэрству дзяркі. Гларфія — яе вучаніца. У Вольгі Карлаўны, акрамя сівазін скароняў і сапраўды залатых рук, ёсць мудрасць жывіцца, вопыт, якіх не знойдзеш часам у кніжках. А хто памятае, каб гэтую паважаную жанчыну запрацілі ў клуб на сустрэчу з моладзю? Такага не было. Ды ці магло быць занадта сціпых форм работы ў клубе, калі ёсць запал у сэрцы заагачка. У саўгасе ж фактычна няма пастаяннага работніка ў клубе. Доўгі час яго функцыі выконваў... аграром.

...У паўгазіне яды ад саўгаса размешчана вёска Старишавічы. Клуб тутэйшы не вызначана ні архітэктурнамі вартасцямі, ні памерамі. А фенічэ тут бурліць, бо працуюць у клубе людзі з неспалокайнімі сэрцамі, шукальнікі. Гэта — Ніна Лешчанка і Раіса Саракочы. Адна — у клубе, другая — у пастаянна дзеючым аддзяленні. Дзвюх ім актыўна дапамог аказаліся старшыня калгасу Мікалай Семанюк і сакратар партарганізацыі Іван Бусел. Яны выступаюць з лекцыямі, дакладамі, а то і проста прыязджаюць увечар пагутарыць з калгаснікамі, абмяняцца думкамі.

У Старишавічкі клуб ідуць не толькі глядзець кінафільмы, на вечары адпачынку, якія тут праводзіць у клубе ідуць і саўгаснікі.

Зімой міне даволі часта. Вялікую папулярнасць заваяваў кіналекторый. А хіба не цікава паслухаць, як іграе школьны дуквавы аркестр? Юныя музыканты — гэта Юры, Сярожа, Вовы, чые быцё прыцуюць у полі, на фермах.

Неж перад першымі маякі свеціцца і сустрэча з т. Ляганьковым. Ён з радасцю паказвае арку, пра якую маршу. Арка сапраўды прыгожая, акуратна пафарбаваная ў сярэбраны колер з двума прафамнамі ліхтароў уверсе.

— А як з клубам? — Што клубі Поўны парадка. Акрамя новых лозунгаў, усё так засталася, як зімой. У чыталыні вёска пасадэнаватая лямпаюк-акуратна залаты чарніла, дамажыла ідуць культуры пра гэта не паклапаціўся. Пасля абласнога агляду пра калгасных артастаў зусім забыліся. Драматычныя калектывы так і не здолеў павесці свой спектакль у Мінск. Гурток распаўся.

Аналагічная сумная гісторыя адбылася з хорам калгаса імя Сталіна. Гэты хор ішоў у 1951 годзе на рэспубліканскі аглядзе быў унагароджаны дыпламам. Слава аб талентах спеваках ішла даўка за межы раёна. Але калі выехаў яго кіраўнік, гурток таксама перастаў існаваць. Нягарадзі чарговага агляду ў калгас прыехала мастацкі кіраўнік раёна Дома культуры Н. Духовіч. І за кароткі час аматарскі калектыв заваяваў прызнанне гледачоў. Ён быў адзначан на аблас-

на аглядае. Калгаснікі спадзяваліся вярнуць былію славу саўгасу. Ды калі паехала ў калгас тата Духовіч, хопіў са сабою ў саўгасе і яго жонка. Ды калі паехала ў калгас тата Духовіч, хопіў са сабою ў саўгасе і яго жонка.

Калі ж аталёва разабрацца на месцы, становіцца ясна, што дырэктар Дома культуры У. Гайдукевіч куды больш майстар складаць справадзачы, чым весці рупліваю работу з гурткамі. Прада, у параўнанні з іншымі калгасамі Варыянскі сельскі Дом культуры працуе лепш. Але ж і патрабаванні да яго павінны быць куды вышэйшыя, чым да клубу, што знаходзіцца дзе-небудзь на вёсцы.

Перад намі спрэвадзача загадчыца Астравецкага аддзела культуры І. Гумінскага аб рабоце за мінулы год. Калі вярнуўся ён, развіццё мастацкай самадзейнасці ў раёне згуртаўшы на ўдзельніц. Аматарскія гурткі паставілі летась 670 канцэртаў і спектакляў. Выходзіць, што ў кожным калгасе раёна самадзейныя артысты выступалі ледзь не кожны тыдзень. Зайздросны паказчык! Тут жа адзначана, што паспяхова праішоў агляд драматычных калектываў. Але аўтары гэтых радкоў давялося бачыць, як ён у сапраўднасці праходзіў.

Нек у лістападзе летаніага года сельскім аматарскім гурткам было аб'яўлена, што ў нядзею адбудзецца агляд. Работнікі аддзела культуры паведамілі пра гэта хутчэй дзеля фармальнасці, бо загадаў ведаць, што мерапрыемства можа сарвацца. Таму ў вызначаны час ніхто нават не з'явіўся, каб адчыніць дзверы Дома культуры. А на агляд прыйшлі толькі драматычныя калектывы калгасу «Скраса» і імя Якуба Коласа. Самадзейныя артысты паставілі ў ўваход, памерзілі і пахалі дамоў.

Не лепш праішоў і конкурс на лепшыя выканаўчыя чэхаўскія творы ў студзені мінулага года.

У справадзачы І. Гумінскага значацца 39 драматычных гурткоў. Але зны ў большасці існуюць толькі на паперы. Гэта саюсаблывыя «мертвыя душы», пра якіх успамінаюць талі, калі бывае спатрыбачаць дачы некаторыя звесткі аб раёнай самадзейнасці ў вобласці. Як працуюць гурткі, што станюцца і адмоўна ў іх рабоце, пра гэта ніхто не ведае.

У 1959 годзе праводзіўся агляд мастацкай самадзейнасці рэспублікі. Вельмі зольным паказав сябе драматычныя калектывы калгаса «Скраса». Паставлены калгаснікамі аматарамі спектакль «Панарашка-кветка» з поспехам праішоў у раёнай сцэне, удала выступалі гурткоўшчы і ў вобласці. Калектыв павінен быў паехаць у Мінск.

Але патрэбна было дапамагчы дараваць аматарскі спектакль, улічыўшы ўсё забавяў журы. На жаль, раёны аддзел культуры пра гэта не паклапаціўся. Пасля абласнога агляду пра калгасных артастаў зусім забыліся. Драматычны калектывы так і не здолеў павесці свой спектакль у Мінск. Гурток распаўся.

Аналагічная сумная гісторыя адбылася з хорам калгаса імя Сталіна. Гэты хор ішоў у 1951 годзе на рэспубліканскі аглядзе быў унагароджаны дыпламам. Слава аб талентах спеваках ішла даўка за межы раёна. Але калі выехаў яго кіраўнік, гурток таксама перастаў існаваць. Нягарадзі чарговага агляду ў калгас прыехала мастацкі кіраўнік раёна Дома культуры Н. Духовіч. І за кароткі час аматарскі калектыв заваяваў прызнанне гледачоў. Ён быў адзначан на аблас-

на аглядае. Калгаснікі спадзяваліся вярнуць былію славу саўгасу. Ды калі паехала ў калгас тата Духовіч, хопіў са сабою ў саўгасе і яго жонка. Ды калі паехала ў калгас тата Духовіч, хопіў са сабою ў саўгасе і яго жонка.

Калі ж аталёва разабрацца на месцы, становіцца ясна, што дырэктар Дома культуры У. Гайдукевіч куды больш майстар складаць справадзачы, чым весці рупліваю работу з гурткамі. Прада, у параўнанні з іншымі калгасамі Варыянскі сельскі Дом культуры працуе лепш. Але ж і патрабаванні да яго павінны быць куды вышэйшыя, чым да клубу, што знаходзіцца дзе-небудзь на вёсцы.

Мы гутарылі з удзельніцамі самадзейнасці Дома культуры.

Гурткі ёсць, — сказала Алена Дубкова, — але рэцэпты былі зусім малы. Калі трэба выступаць з канцэртамі, тэрмінова збіраемся і рыхтуем дні два праграму.

Нек камсамольныя вырашылі самаарганізаваць рэпетыцыю, — успамінае калгасны шафэр Валентын Зімінскі. — Молалі сабрацца, а Гайдукевіч нават не выйшаў алажыць клуб. Яму ж некалі — ён у школе шмат уроку вядзе.

Цяпер давайце паглядзім, якія нумары ўключаюцца ў праграму выступленняў. На справадзачы канцэрт, напрыклад, варыянскі калектыв з'явіўся ў раён зусім непадрыхтаваным. Толькі перад выхадом на сцэну сталі складаць праграму. І, вядома, нічога цікавага не заагачылі. Спявалі песні, якія даўно быцуюць у народзе і на падрыхтоўку якіх не трэба траціць многа часу.

Дзе-ла, а ў Варыянскі ёсць усе магчымасці наладзіць сапраўдную работу аматарскіх гурткоў. Паўбывае на гуляццях у навакольных вёсках. Як прыгожа там спяваюць дзяўчаты і жанчыны! У саўгасе і само памяшканне гэтай сельскай установы культуры нікому не прыносяць задавальнення. Вось што расказвае Гларфія: Зімой у намям клубе хоць вайкоў таіны — такі холад. Палаго дахуком холадзіць. Як і ўжо там адпачынаць! У кіно скарэй іншы раз... Перадаваю даўраку назвалі мяюком. Усё гэта правільна. Трэба, каб у нас былі і маякі культуры. Не адным жа «хлебам жыць чалавек. Але аб гэтым забываюць у саўгасе.

Не адпускаюць нам сродкаў на будаўніцтва новага клубу, — скарыдзіла сакратар партарганізацыі тав. Вінікуня. Але ж спасылацца толькі на адсутнасць сродкаў, значыць распісвацца ў безнадзейнасці. Такому будаўніцтву паліт культуры, дык ён зноў іе іншыя довады для апраўдання сваёй бездзейнасці. Новае сцены, палого, дах — гэта яшчэ не клуб.

Жыве ў саўгасе пенсіянерка, былая дзяржаўная Карлаўна Якубовіч. Гадоў дзесяць была яна перадавой у саўгасе. Ордаў за працу заслужыла. Не адну дзячыну навучыла майстэрству дзяркі. Гларфія — яе вучаніца. У Вольгі Карлаўны, акрамя сівазін скароняў і сапраўды залатых рук, ёсць мудрасць жывіцца, вопыт, якіх не знойдзеш часам у кніжках. А хто памятае, каб гэтую паважаную жанчыну запрацілі ў клуб на сустрэчу з моладзю? Такага не было. Ды ці магло быць занадта сціпых форм работы ў клубе, калі ёсць запал у сэрцы заагачка. У саўгасе ж фактычна няма пастаяннага работніка ў клубе. Доўгі час яго функцыі выконваў... аграром.

...У паўгазіне яды ад саўгаса размешчана вёска Старишавічы. Клуб тутэйшы не вызначана ні архітэктурнамі вартасцямі, ні памерамі. А фенічэ тут бурліць, бо працуюць у клубе людзі з неспалокайнімі сэрцамі, шукальнікі. Гэта — Ніна Лешчанка і Раіса Саракочы. Адна — у клубе, другая — у пастаянна дзеючым аддзяленні. Дзвюх ім актыўна дапамог аказаліся старшыня калгасу Мікалай Семанюк і сакратар партарганізацыі Іван Бусел. Яны выступаюць з лекцыямі, дакладамі, а то і проста прыязджаюць увечар пагутарыць з калгаснікамі, абмяняцца думкамі.

У Старишавічкі клуб ідуць не толькі глядзець кінафільмы, на вечары адпачынку, якія тут праводзіць у клубе ідуць і саўгаснікі.

Зімой міне даволі часта. Вялікую папулярнасць заваяваў кіналекторый. А хіба не цікава паслухаць, як іграе школьны дуквавы аркестр? Юныя музыканты — гэта Юры, Сярожа, Вовы, чые быцё прыцуюць у полі, на фермах.

Неж перад першымі маякі свеціцца і сустрэча з т. Ляганьковым. Ён з радасцю паказвае арку, пра якую маршу. Арка сапраўды прыгожая, акуратна пафарбаваная ў сярэбраны колер з двума прафамнамі ліхтароў уверсе.

— А як з клубам? — Што клубі Поўны парадка. Акрамя новых лозунгаў, усё так засталася, як зімой. У чыталыні вёска пасадэнаватая лямпаюк-акуратна залаты чарніла, дамажыла ідуць культуры пра гэта не паклапаціўся. Пасля абласнога агляду пра калгасных артастаў зусім забыліся. Драматычныя калектывы так і не здолеў павесці свой спектакль у Мінск. Гурток распаўся.

Аналагічная сумная гісторыя адбылася з хорам калгаса імя Сталіна. Гэты хор ішоў у 1951 годзе на рэспубліканскі аглядзе быў унагароджаны дыпламам. Слава аб талентах спеваках ішла даўка за межы раёна. Але калі выехаў яго кіраўнік, гурток таксама перастаў існаваць. Нягарадзі чарговага агляду ў калгас прыехала мастацкі кіраўнік раёна Дома культуры Н. Духовіч. І за кароткі час аматарскі калектыв заваяваў прызнанне гледачоў. Ён быў адзначан на аблас-

на аглядае. Калгаснікі спадзяваліся вярнуць былію славу саўгасу. Ды калі паехала ў калгас тата Духовіч, хопіў са сабою ў саўгасе і яго жонка. Ды калі паехала ў калгас тата Духовіч, хопіў са сабою ў саўгасе і яго жонка.

Калі ж аталёва разабрацца на месцы, становіцца ясна, што дырэктар Дома культуры У. Гайдукевіч куды больш майстар складаць справадзачы, чым весці рупліваю работу з гурткамі. Прада, у параўнанні з іншымі калгасамі Варыянскі сельскі Дом культуры працуе лепш. Але ж і патрабаванні да яго павінны быць куды вышэйшыя, чым да клубу, што знаходзіцца дзе-небудзь на вёсцы.

МАЙСТРЫ ДУТЫХ СПРАВАДАЧ

вёсцы Слабодка сярод іх асабліва вылучаецца галас калгасніцы Вікторыі Валейка. Цудоўна горахавіца і нас спецыяліста па харэаграфіі, — звычайна можна паўчы ў аддзеле.

А вадым яе тапавалыны калектывы Рымдзюскага сельскага клуба. Не адной граматы ён унагароджаны за паспяховае выступленні. У ліку лепшых яго называл

СВЕТ ДУШЭЎНАЙ ПРЫГАЖОСЦІ

У новым зборніку апавяданняў М. Лупскага «Прырочка» выразна выявіліся характэрныя рысы мастацкай манеры, стылю, светаадчування аўтара, майстра лірыка-псіхалагічнай навелы. Сюжэт у яго звычайна прости, уся ўвага скіравана на раскрыццё чалавечых пачуццяў і думак.

У кнізе шмат апавяданняў пра дзяцей. Гэта апавяданні пра дзяцей для дарослых. Яны раскрываюць тую частку жыцця, што цяжка згубіць у вольнай прыродзе, якія пудоўна «крыніца-жыццё» ў аднаго з іх апавяданняў.

«Крыніца-жыццё» і «Жыццё» — паэтычныя мініяцюры. Праўдзіва і сур'язна, з глыбокай увагай да героя перадаюцца думкі, пачуцці, душэўныя перажыванні хлопчыка Тадорыка. Тэма «чэму», «адкуль» узнікаюць у яго, і ён шукае на іх адказ.

Для Тадорыка кожны дзень — выклік жыцця. Усё для яго падае. Маленькі герой багаты сапраўднай душэўнай прыгажосцю. Выкарыстоўваючы вядомыя параўнанні, можна сказаць, што ён, як дуб у жолудзе, закладан у гэтым будучы чалавек — з басконскай цікаўнасцю, з вострай назірлівасцю, з любоўнасцю ў вялікі чужога свет.

Уводзіцца чытанне ў складаны душэўны свет дзяцей і дарослых. Лупскаму настолькі ў пераказаных шуканых усё новых доказаў перамогі светлага пачатку, перамогі жывых чалавечых пачуццяў над аджытым і закасячэным.

Так, на нашых вачах у апавяданні «Вестка», адным з лепшых у кнізе, разгараецца ў сэрцы маладога жывіцка барацьба паміж пачуццём фармальнага абавязку і пачуццём сапраўднага, нечаканага кахання. Валюціна скідае гіпноўнага абавязку і ўся — з поўным маральным правам — імкне насустрач каханню «якое нарэшце ж, здаецца, усплыло і закружыла».

Прышло чарговае пісьмо ад мужа з базгуладым вяротам «п'янінны», у радасці не відаць «Валюціна скідае галаву ўсё ніжэй і ніжэй». Пакуль дачка чытае, успамінае жанчына замужжа, у якім не столькі было кахання, колькі спачатку шкадавання да адзіночкі, нелюскага чалавека. Яна нібы лічыць паміж яе і мужа — вяртаецца! А ў сэрцы яго няма ўжо.

А жыццё наступнае, у душу глядзіць іншыя, закаваныя вочы, але яна гоніць новае пачуццё, як насланне, засланецца ад яго абавязку.

— Ой і забавілася ж я, — сказала, нарэшце Марыя Осіпаўна, устаючы. Тацяна таксама ўстае: — Згодна, — прамовіла яна, даверліва глядзячы ў вочы Марыі Осіпаўне. Кавалёва скупа ўсміхнулася, адказала: — Прыходзь жа заўтра, пакажу табе кароў, раскажу, як і што...

НА СЭРЦЫ ў Тацяны не было страху, калі яна ішла назуўтра на ферму. І не толькі таму, што пер яна быў адчуванне ісціна і сабою Кавалёва. Тацяна ж ішла на працу, а праца, што, выразна, адно толькі, што, вырашыўшы стаць дзяржаўна, яна да сябе зарок дабіцца высокіх надобных малака, абавязкова дагнаць Маркаўцоваў, і хоць пра гэты свой зарок нікому не гаварыла і не сказала, але не ў глыбінні душы жывы трыжонны радасць, якая быццам прыспывала, падганяла Тацяну ісці хутчэй.

Вось і ферма. Дзве доўгія будыніны і абгароджаныя палом дварэ. За кароўнікамі адрозна пачынаецца палетка. Асюды далёка відаць наваколле і роўняды поля, і асфальтавая стужка дарогі, і горад. Тацяна міжволі спынілася, глянула навакол, і ёй здаецца, быццам яна ўпершыню адчула шырынню гэтых прастораў, быццам убачыла ў іх новае характэрна.

Яна зайшла ў кароўнік і адрозна ўгледзела Кавалёву. Тая весела ўсклікнула: — О, Тая прыйшла! Добра, добра. — І павяла Тацяну паказваць, якая ёй давадзена даўня кароўна. — Дзеціш кароў у цябе будзе. Вось гэты «Співа», вось гэты «Бурза»...

Тацяна кідала позірк на кароў, і ёй здавалася, што яны быццам пазіраюць на яе з насарожанасцю, як на чужую, і яна ледзь стрымалася, каб не сказаць: «Хутка мы з вамі падружымся, любячы мае...»

— А цяпер хадзем, — прамовіла Кавалёва. Яны ўвайшлі ў невялікі з пабеленымі сценамі пакой. На падлозе стаялі бітоны, блішчачыя ведрамі. На сцяне ў рамы вясёлыя тэбелі ўліку надобных малака. Кавалёва зняла тэбелі, і Тацяна з хвалявавым назіраннем, як пад слухком прашчыўшы дзяржаўна Кавалёва напісала: «Васількоўна Тацяна».

— От цяпер ты ўжо дзяржа, — усміхнулася Кавалёва. — Дык слухай. — І яна пачала расказваць пра распарадак дня на ферме, пра кароў і рашчэн.

ЛЕНЕНДА пра абаронцаў БРЭСТА

1
Была вайна. Прайшла вайна. Зноў заруцела цаліна. А з краю ў край, з вясні ў вясню Ідуць легенды пра вайну. Аду праслухайце — яна Прайшла з-над Буга, дзе алаўна Вяртаючым тутэйшым месці Глядзіць на захад крапасці

2
Дзе пеніцца Буг паўнаводны, У непагадзь свічка імгла, Калісьці ў даўнейшыя годы Закаладзена крапасць была. Яе мацавалі на славу, Муры — ад сцяны да сцяны. І дрэвы, і дзікія травы Закрылі бегі крапасці. Ні вешер, ні звер, а ні птушка Яе мінаваць не маглі.

3
Крэпасць Брэсцкая! Жалеза і бетон. Наступае вораг з чатырох старон. Недасульна ўзнялася ты гарой, З чатырох бакоў абкружана вадой. У салдат адвага і нязломны дух. Вораг не прыядзе паўнаводны Буг.

4
Дзе пеніцца Буг паўнаводны, У непагадзь свічка імгла, Калісьці ў даўнейшыя годы Закаладзена крапасць была. Яе мацавалі на славу, Муры — ад сцяны да сцяны. І дрэвы, і дзікія травы Закрылі бегі крапасці. Ні вешер, ні звер, а ні птушка Яе мінаваць не маглі.

5
Была вайна. Вайна прайшла. На поле бою іш лагла. А з краю ў край, з вясні ў вясню Ідуць легенды пра вайну. Пяшч ад сэрца пасірыю Пра крапасць Брэст, што на зары Крылатым птушкам лік вядае, Над Бугам соснамі гудзе...

6
Кажамкі, Дамітры Гарэла, Рудольф Эйне, Аляксей Лобаў, Яўген Гаўрыла, Іван Гуктоўскі, мажыніст крама-трубаўладчыка Міхалі Івацкі і інш. Усе яны сёння перавыконваюць свае планы, бо думваюць аб міры і шчасці для ўсіх людзей на зямлі.

7
Трэс дружбы і міру — так называў народ гэтую вялікую міжнародную будову.

8
— Няхай ведае ўвесь свет, што мы мірныя людзі, — гаворыць былы франтэвік, а сёння газавяршыч нафтаправода, Дамітры Гарэлаў сваю сябру на працы Аляксею Лобаву... (Здымак уверсе). Тое, што сказаў наш Мікіта Сяргеевіч у сваім выступленні на радыё і тэлебачанні, — гэта і нашы думкі. Гэта думкі ўсіх простых людзей свету.

9
Ал. АЛІН, Фота А. ВЛЯХЕРА, В. ДАЛЬКІНА, А. ПЯТРОВА.

10
ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

20 чэрвеня 1961 г.

2

3

4

5

ЛЕНЕНДА пра абаронцаў БРЭСТА

1
Была вайна. Прайшла вайна. Зноў заруцела цаліна. А з краю ў край, з вясні ў вясню Ідуць легенды пра вайну. Аду праслухайце — яна Прайшла з-над Буга, дзе алаўна Вяртаючым тутэйшым месці Глядзіць на захад крапасці

2
Дзе пеніцца Буг паўнаводны, У непагадзь свічка імгла, Калісьці ў даўнейшыя годы Закаладзена крапасць была. Яе мацавалі на славу, Муры — ад сцяны да сцяны. І дрэвы, і дзікія травы Закрылі бегі крапасці. Ні вешер, ні звер, а ні птушка Яе мінаваць не маглі.

3
Крэпасць Брэсцкая! Жалеза і бетон. Наступае вораг з чатырох старон. Недасульна ўзнялася ты гарой, З чатырох бакоў абкружана вадой. У салдат адвага і нязломны дух. Вораг не прыядзе паўнаводны Буг.

4
Дзе пеніцца Буг паўнаводны, У непагадзь свічка імгла, Калісьці ў даўнейшыя годы Закаладзена крапасць была. Яе мацавалі на славу, Муры — ад сцяны да сцяны. І дрэвы, і дзікія травы Закрылі бегі крапасці. Ні вешер, ні звер, а ні птушка Яе мінаваць не маглі.

5
Была вайна. Вайна прайшла. На поле бою іш лагла. А з краю ў край, з вясні ў вясню Ідуць легенды пра вайну. Пяшч ад сэрца пасірыю Пра крапасць Брэст, што на зары Крылатым птушкам лік вядае, Над Бугам соснамі гудзе...

6
Кажамкі, Дамітры Гарэла, Рудольф Эйне, Аляксей Лобаў, Яўген Гаўрыла, Іван Гуктоўскі, мажыніст крама-трубаўладчыка Міхалі Івацкі і інш. Усе яны сёння перавыконваюць свае планы, бо думваюць аб міры і шчасці для ўсіх людзей на зямлі.

7
Трэс дружбы і міру — так называў народ гэтую вялікую міжнародную будову.

8
— Няхай ведае ўвесь свет, што мы мірныя людзі, — гаворыць былы франтэвік, а сёння газавяршыч нафтаправода, Дамітры Гарэлаў сваю сябру на працы Аляксею Лобаву... (Здымак уверсе). Тое, што сказаў наш Мікіта Сяргеевіч у сваім выступленні на радыё і тэлебачанні, — гэта і нашы думкі. Гэта думкі ўсіх простых людзей свету.

9
Ал. АЛІН, Фота А. ВЛЯХЕРА, В. ДАЛЬКІНА, А. ПЯТРОВА.

10
ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

20 чэрвеня 1961 г.

2

3

4

5

Салдаты са збройю сваёй. Не ўсім давалася прарвацца Праз п'яніцы дэзарту начных. Спылося іх толькі сто дваццаць У сямі муроў вёсках. Не часці, не славы прасілі І не ратавалі ішлі. Для іх была ўся Расія На гэтым кавалку зямлі. Ці то камандзіра заставі, Ці можа каго са стракоў. Сваім камандзірам на праўну Прызначыў атрад смельчак. У гэты атрад ваяўнічы, У гэты братарскі саюз Тутэйшы ўвайшоў вяртаючы, Сіверны дзядок — беларус. Падобны да дуба сухого, Як мох той — віткі сівыны, Як быццам ён з веку былога З'явіўся для гэтай вайны. Другім былоў былі людзі, Ксёсачы туды да слёз. Аб радасным марылі гудзе — Прабіцца, адолець свой лёс. А дзел, ім гатуочы кашу, Штораў кацяляк падлічаву. Ад старасці быў ён бясстрашны І смерці яго блізка чакаў. Стралаў прамоу наводкай Гарматы адна за адной. Была цяжкая тут кароткая, Яна й не была шчыпей. Да тых ужо зладжаны людзі Вялікай і прастай душы: Ні слова аб смерці, што будзе, Жывеш — дык страляй і дышы!

Але, абудзіўшы трывогу, На нашы дугі і палі, Па ўсіх пагранічных дарогах Наваляй фашысты ішлі. Пляў пах гаркаты на краіне, Пажыры ўзляталі да хмар. Ужо бронебойныя клінікі Па Мінску наносілі удар. Зямля ў наваколлі стаяла, Скрозь толькі руіны адны. А Брэсцкая крапасць стаяла, Стаяла, як вясня ў агні.

Кароткаю чэрвеньскай ноччу Сялі, таямнічай халай, Прыходзілі на адзіночы

Крэпасць Брэсцкая! Жалеза і бетон. Наступае вораг з чатырох старон. Недасульна ўзнялася ты гарой, З чатырох бакоў абкружана вадой. У салдат адвага і нязломны дух. Вораг не прыядзе паўнаводны Буг.

Кожны ноччу цёмнай, хочаць днём, Ты дайзі, скажы, што мы жывём. Слова гэта светлае пра нас У Маскву няхай ён перадае... Глянуўшы на рачку Мухавец, Ён на горад паказаў рукою. І наліўся на ішоў рубец У яго крывавай паласою. Як за дэсам знік агонь зары, Выбраўся быў з крапасці стары.

Дзень, затым і ноч сыйшлі за небасхі. Хто б ім даў падмогу, новых, Свежых сіл? У Мінску вораг, ўсюды чорны крыж, Агонь іх абходзіў заўжды. Яны не здарма пад зямлёю Шукалі шляху два гады. І ўжо — камандзір і старога — Абодух страліў былі За дзень да самой перамогі На дымнай варагой зямлі.

Глянуўшы ў трубу, скажаў салдат: — На апошні штурм ідзе фашысцкі гад! Ледзь да Брэста каты падыйшлі — Зноў каменні Брэста ажмлі. Буг афарбавала лютой аграй кроў. Мухавец выхадзіў з берагоў.

Наступалі, лезлі навава ўначы Чорныя фашысцкія счы. Трышчы дзён стаяў і гу і трэск, Трышчы дзён стаяла крапасць. У гразелічавыя аддзелены, Стварэцца танкама спецыяльны кабінет электрасвятлопаліцян.

У гразелічавыя будучы выкарыстоўваць місцыяны сапраўдны і заваяваны пільгосцы і аддзельны гразі. Гэта шостая ў рэспубліцы медыцынскае ўстава, якая будзе шырока практыкаваць комплекс фізічных метадаў лячэння.

Прыгранічная Брэсцкая... Сёння на ўсходзе невялікай вёскі, непалёўка ад дзяржаўнай граніцы, дзень і ноч не змаўчае гул машын (здымак унізе). А тэхніка ідзе і ідзе! Навяшчы тэхніка. Такой тут яшчэ ніколі і не бачылі.

У доміку на колах з невялічкім сталом побач з тымі, хто дваццаць год назад са збройю стаў на абарону Радзімы, сядзячы ўчарашня выпускнікі школ. Яны ўсе схіліліся над геаграфічнай картай.

— Многім з вас, дарагія таварышы, — гаворыць майстар газавяршыч работ сёмага будаўніча-монтажнага ўпраўлення трэста «Масгэбуд» Марк Вайсбурд, — давялося пераходзіць тут граніцы і ісці вызваляць народы Еўропы ад фашысцкай чумы. Цяжка і слаўная была дарога савецкага салдата. Сёння па волі Калумні стыхій пераці і Савецкага ўрада мы вядзем новае генеральнае наступленне. Яно таксама пачалося ад Волгі і пойдзе да Дуная і Одэры. Мы сягоння перасякнем дзяржаўную граніцу Польскай Народнай Рэспублікі, а там пойдзем праз граніцы Чэхаславацкай, Венгрыі і ГДР. Вось бачыце, і трубы, як здымкі гармат, націлены на захад, і тэхніка ўсё стварае маторамі тавары. Неўзабаве з Башкірыі і Татарыі ў краіны народнай дэмакратыі пойдзе савецкая нафта. Гэта

будзе небывалы ў свеце па дэўжыні і магутнасці трансправод. Майстра ўважліва слухаюць газавяршычы з брыгады Івана Цітова — Яўген Грыгорык, Роман

Кажамкі, Дамітры Гарэла, Рудольф Эйне, Аляксей Лобаў, Яўген Гаўрыла, Іван Гуктоўскі, мажыніст крама-трубаўладчыка Міхалі Івацкі і інш. Усе яны сёння перавыконваюць свае планы, бо думваюць аб міры і шчасці для ўсіх людзей на зямлі.

Трэс дружбы і міру — так называў народ гэтую вялікую міжнародную будову.

— Няхай ведае ўвесь свет, што мы мірныя людзі, — гаворыць былы франтэвік, а сёння газавяршыч нафтаправода, Дамітры Гарэлаў сваю сябру на працы Аляксею Лобаву... (Здымак уверсе). Тое, што сказаў наш Мікіта Сяргеевіч у сваім выступленні на радыё і тэлебачанні, — гэта і нашы думкі. Гэта думкі ўсіх простых людзей свету.

Ал. АЛІН, Фота А. ВЛЯХЕРА, В. ДАЛЬКІНА, А. ПЯТРОВА.

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

20 чэрвеня 1961 г.

3

СВЕТ ДУШЭЎНАЙ ПРЫГАЖОСЦІ

(Заканчэнне. Пачатак на 3-й стар.)

Галоўны герой апавесці — чырвонаярмейскі Іван Чыжык. Праз мноства пераходаў і выпрабаванняў ён прабівае шлях да арміі. Ён з тых, што паміраюць, але перамагаюць.

Заклучны раздзел «Над кручамі» тым і моцны, што паказвае непераложную шпартасць у барацьбе, волю да перамогі нават тады, калі няма ніякай надзеі. Чыжык кінуў фашыстам у заснежыя ніжыя перажыванні, чыста думкі. Так жыў ён душой, у думках уяўляў ён сабе ўсё, што ён павінен страціць назавоўсім — жыццё, каханую Зося, будучыню, што любіць, нявінае, прага помсты ўзімаючы, яго, паўжыццё, прымушаючы шукаць выратавання. Унікаючы ўспаміны і адзіны іх — спеў падломленага чароту, ші і далей, пералятаючы з тонкім скрыпам адарванай дошкі. Нарэжанае спадзяванне. Чытаў пачынае вершы ў выратаванні Чыжыка, хоць падарбаванне ўцёкаў амаль няма, а толькі намяк, і ўсё гэта падобна на іду. Вершы і радзунца, таму што ведае: Чыжык ратаваўся не толькі дзеля сабе, ён зноў, як і раней, прабівае ў строй байшоў.

І ўсё ж, нягледзячы на ўражлівы ўступ і заключэнне, апавесць пакідае пачуццё незадаволенасці. Эпічны пачатак стылістычна не звязаны з працягам і робіць уражанне вялікай галавы на малым целе. Ён патрабуе апісання падзей у далейшым мейсачку. Аднак у далейшым мы сачым за лёсам аднаго толькі Чыжыка.

Адчуваецца, што М. Лупскаву нестасе майстэрства паказу разгорнутага скражнага дзеяння. І апавесць па сутнасці распісана на рад асобных навіел — эпізодаў («На усход», «Ой, туманы мае, растуманы» і інш., і асабліва самастойная — «Над кручамі»).

Звярнуўшыся да тэмы вайны, так шматбакова адлюстраванай ва ўсёй шматнацыянальнай савецкай літаратуры, пісьменнік павінен быў знайсці новыя фарбы, сітуацыі, якія дапамагалі б раскрыць у савецкім чалавеку тое, што ён здольны ўбачыць і паказаць толькі гэты мастак, ён і толькі ён. А між тым у апавесці адлюстраваныя сітуацыі, якія ўжо шмат разоў апісаны. Развіццё дзеяння, батальёнага жыцця няма. Падзеі толькі ў агульных рысах якая, назначыўшы падзеі, якая ўварвалася ў жыццё, у лёс многіх людзей, у прыватнасці ў лёс Івана Чыжыка, — вайна. Чалавек праціпаўшчы вайне. І гэты праціпаўшчы было б шмат значым, калі б пісьменнік паказаў унутранае развіццё вобраза з усёй прабудзілі і псіхалагічнай паслядоўнасцю. Але пісьменнік у далейшым выпадку пакінуў сваю надзейную зброю. Вобраз Чыжыка статычны на працягу ўсёй апавесці. Чыжык увесь час адольвае стойкі і адважны, нібы такім ён і нарадзіўся. Пры гэтым як быццам усё паводзіны Чыжыка і матываваны — ім рухае пачуццё бязмежнага патрыятызму; і тады, калі ён змагаецца да апошняга патрона без яды і

вады, у папрытомнасці ў крэпасці, і калі помсціць за расстрэл камісара, і калі азмаўляецца ад «сіхага прыстанішча» ў гасцінага Патапа Дзямешчыка, і калі б'е ворага ў тыле, і калі вяртаецца з заснежана. Але патрыятызм — гэта агульнае ідэяльна-матывіроўка. У кожнага ўдзельніка вайны быў свой, індывідуальны шлях развіцця характару і светапогляду. І ў паказе, раскрыці гэтага працэсу, у пазнанні яго чытачом толькі магучая выхавальная сіла літаратуры. Імяна не не хапае твору М. Лупскава.

Два месяцы абароны крэпасці — суровае школа. Але яна паказваецца вонкава, як суровы, зялёнае месца, а паводзіны зялёнага Чыжыка — як паўсвядомыя. Як з юнака ён стаў воінам, які душэўна ружыя перайшоў, як навукавіц не толькі любіць, але і ненавідзець, адкуль набраўся асцярожнасці, якую жогі працягуе ў дароце? Чаму жогі вайны і асады ўмацавалі ў Чыжыка жаданне змагацца?

Дзеясловам Чыжыка не хапае матывіроўкі прыватнай, матывіроўкі асобных паводзінаў. Аўтар сам адчувае гэта і спрабуе выправіць станаўчыя ступені прыёмам. Гэтым прыёмам з'яўляецца выкарыстанне вобраза палкавога камісара, які і пасля сваёй смерці працягвае кіраваць Чыжыкам. Зусім лагічна, што прыклад героя-камуніста аказаў вялікі ўплыў на байца. Але калі камісар паяўляецца непасрэдна ва ўсе рашучыя хвіліны і думкае паводзіны, гэта набывае ўжо нейкі містычны характар.

Недахопам апавесці з'яўляецца і тое, што надзелены характарам — няхай сабе нават у статыцы — адзін толькі Чыжык. Гэта ваяваў, мужны, рашучы, сумленны чалавек вялікай душы, якая здольная ўмясціць і вялікую любоў, і вялікую нявінае.

Астатнія пераважаюць нежыццёвы і нават умоўны, асабліва найбольш важны і бліжэй Чыжыка — Зося і камісар. Зося — гэта цень Чыжыка, камісар — уласнае абавязанне і сумленні. Так, нягледзячы на велічыню пачатак і поўны аптызм, лагічна і псіхалагічна абгрунтаваны канец, апавесць пакідае ўражанне добра залучанага, але недабудаванага дома.

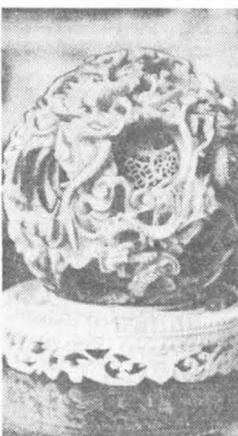
Калі прыгледзецца да дат пад творамі, лям забавіць адну асаблівасць — усё лепшыя апазданні зборніка датаваны шасцідзясяты годам. А гэта значыць, што творчасць М. Лупскава знаходзіцца на ўздыме.

М. СТАЛЯРОУ.

ГЭТА ЗРОБЛЕНА КІТАЙСКИМИ МАЙСТРАМИ

У Дзяржаўным мастацкім музеі БССР знаходзіцца выстаўка твораў прыкладнага мастацтва кітайскіх майстроў. На адным: выразы з косці — ваза і шар з адзінаццаці шарамі ў сярэдзіне.

ПРА ДОБРАЕ — НА УВЕСЬ ГОЛАС

Вёска Яроміна — цэнтр калгаса імя Сталіна Гомельскага раёна. У ёй больш чым трыццаць двароў. За гэты Савецкай улады тут адбыліся вялікія змены. Старая вёска з царквой і паўрабаванымі хатамі знікла. На яе месцы вырастае новая калгасная вёска з радыё і электрычнасцю, Домам культуры. Летас прыбытак сельгасгаспадарства калгаса вясняны мільёнаў рублёў (у старых грошах). З кожным годам расце грамадскае багацце, паліпаеца жыццё калгаснікаў. Вялікія планы вызначылі сельскія працаўнікі на бліжэйшыя гады. Селега яны змагаюцца за атрыманне на сто гектараў сельгасгаспадарства па 100 цэнтнераў мяса і па 475 цэнтнераў малака.

Патрыятызм і пашырэнне перадавай культуры, дапамагчы працаўнікам вёскі выкарыстанне ў матывіроўку росту сельгасгаспадарчай прадукцыі, дзірміна выкананне сямігадовага плана развіцця калгаса — вось што ставяць у цэнтры увагі работнікі культуры арцелі.

Аб найбольш цікавых формах гэтай работы, якая садзейнічае мабілізацыі сельскіх працаўнікоў на далейшыя поспехі, расказваюць М. Матвеева і Г. Клябача ў брашуры «У нагу з жыццём», якую нядаўна выдала Белдзяржвыдавства.

Далека за межамі Яроміна вядомы імя свінарак І. Чайкова, дзяркі А. Пушнігіна, цялятнік А. Храмніна, брыгадзіра комплекснай брыгады П. Чайкова, маладога трактарыста І. Вольскага і іншых. Зрабіць іх вопыт здабыткам усіх калгаснікаў — галоўная ўраба Дома культуры.

Сламі грамадскасі падрыхтаваны наглядныя агітывы, якія трымаюць словам і канкрэтнымі лічбамі расказвае аб поспехах перадавай арцелі, аб іх задатках на будучае.

Вялікая ўвага аддаецца правядзенню тэматычных вечароў. Аб адным вечары сустрачы моладзі з членамі брыгады, якая змагаецца за звыш камуністычнай, расказваецца на старонках брашуры.

Клубная работнікі ў час парыхтоўкі вечара не адзіны раз пачынаюць адпрацаваць і ў штахі плакатамі, заклікамі, сцягамі. Актыўны рыхтавалі да перадавай плакатамі, заклікамі, сцягамі, кінажныя выступы і Дома культуры, на жыццёвага дзеяннях формах, у брыгадах былі вышываным аб'явам.

Вечар адкрыла член камітэта камсамолу Т. Каешка. Яна расказала аб тым, як працуе моладзь, аб яе поспехах, аб значэнні руху ўдзячнай і брыгады камуністычнай працы. Затым выступілі наватары.

Мовіла Тацяна, бышым каровы маглі зразумець яе.

Да Тацяны пайшла Марыя Осіпаўна, сказала: — Загнілі ў чырных кутках, Тая, касір прышла грошы вылаваць.

— Добра, — адказала Тацяна, — вось атрымаю кармы, узрадуеся трохі і зайду.

У кароўні завіхаліся і іншыя дзяркі. Шмат год працуе разам з імі Марыя Осіпаўна. Пасябрава, звыкла. А час жа ляціць, не дагоніш, не вернеш, і ўжо немаладая Марыя Осіпаўна: даўно шосты дзесяты ідзе, здароўе ўжо не тое. От нядаўна даялася і да доктара іні, той сказаў: Паляжыць трэба ў пасцель, адпачыць трэба. А Марыя Осіпаўна не можа без работы, усё жыццё яна аддала калгаснай справе і шкада ёй пакінуць ферму. Працуе яна не адзін год! — ведаць кажа яна сабе і палыходзіць да адной дзяркі, да другой, перакідаецца з імі словамі. Потым ідзе на сквад, дзе дзяркі атрымаваюць кармы. Так у калгатах і мінае годзіна, другая. А тады ўжо дзяркі пачынаюць дойку кароў, і Марыя Осіпаўна вяртаецца ў чырныя куткі.

Там ужо была Тацяна. Расчыранялая ад работы, у белай хустцы, якая яшчэ больш адцягнула маладую чырынь шчок, Васількова чакала Марыю Осіпаўну. Неўзабаве сталі заходзіць і іншыя дзяркі. Яны прыносілі ведры белага, духмянага, пеністага малака.

У гэты час у пакой зашлі дзве дзяўчынкі ў школьнай форме, з пінкерскімі галтыўкамі: адна — біялая, са светлымі ільнянымі коскамі, другая — чорная, з іскрыстымі карымі вачынямі. Дзяўчынкі трымаюць у руках бітчышкі.

— Па малако прыйшлі? — спыталася Марыя Осіпаўна.

— Ага, — адказалі дзяўчынкі.

Гэта школьнікі ў час вялікага перапынку паміж заняткамі атрымаваюць па шклянцы свежэга малака, і вось доўга пасляшоў прыйшоў на гэты дар. Добрая рэч!

Марыя Осіпаўна паірава на гэтых сімпатычных, мілых дзяўчынак і думала, што, магчыма, праз кожны год нехта з іх, а мо' і абедзве яны прыйдуць сюды ўжо дзяркіма, маладымі гаспадынямі фермы. Гэта будзе яшчэ адно пакаленне змагаюцца за будучыню. І, думаючы пра гэта, Марыя Осіпаўна адчула сабе дужыняй: справа, якой яна аддала ўсё сваё жыццё, заўсёды будзе ў надзейных руках.

Дзяўчоткі атрымаў малака і пайшлі, а іх вобразы доўга яшчэ стаялі ў вачох Марыя Осіпаўна.

Яна запісала ў табель надой кожнай дзяркі. Жанчыны перакідавалі словамі, хваліліся, хто колькі надойла, жартавалі, смяяліся. Нарэшце, дзяркі раздзіліся.

Кавалёва адраваў малака, яшчэ раз прабегла вачыма табель надойаў. Тацяна Васількова, Аляксандра Лукоская, Алена Чыжова, Тамара Крыванова, Аляксандра Грамыка... Чулоўны, працяпавыя жанчыны. Не ўсе яны надойваюць малака столькі, як Тацяна, але таксама стараюцца, працуюць сумленна.

Марыя Осіпаўна выйшла на двор.

Ярка свісла сонца. У блакітным безоблачным небе віселі, як званочкі, жаўранкі. Яны спявалі пра ясна. Ярка зеляніла руці на палячках непалатых за фермай аж рэзала вочы. Шмат непалатых характава ў вясновай прыродзе! Марыя Осіпаўна глядзела на гэтае хараста, а думала пра сваіх дзярках, пра добрых, слаўных людзей, пра тых, чымі рукамі ствараюцца багаці. Ёй радасна было думаць, што чалавек — краса зямлі.

Гомельскі раён.

„І ІДЗЕ ГАСЦІННА У ДЗВЕРЫ“

ЛІСТ З УКРАЇНЫ

Хто з аматараў паэзіі на Украіне не ведае шчырых паэтычных радкоў класіка Беларускай паэзіі Яні Купалы:

Украіна, цвече любі,
Сонцам дагавені...
«Паэзія Купалы — гэта квітнеючы і духмяны сад, дзе сабраны водар Беларускай зямлі», — сказаў пра яго вялікі паэзія Яні Купалы ў прадмове да кнігі Яні Купалы «Украіна», якая выдана на Украінскай мове ў Києве ў 1947 г.

Такой жа высокай ацэнкі, бясспрэчна, заслугоўваюць і творы самога Якіба Коласа, які шырока вядомы на Украінскай зямлі.

Цікава да творацці Купалы і Коласа ўсё ўзрастае, і 80-гаддзе абадох паэту, якое набліжаецца, несумнянна, гэтак жа шчыра будзе адзначана на Украіне, як і ў роднай патэма Беларусі.

У адным з давенных вершаў Я. Колас пісаў:

І ідзе гасцінны ў дзверы,
У чум, кішчак, аул
К нам Шаўчэнка, Руставелі,
Пушкін і Дікамаў.
Сенія можна яшчэ дадаць,
што, як браты, прыйшлі да Украіны
(і не толькі да Украіны!)
і класікі Беларускай літаратуры.

Дастаткова прывесці такі прасты факт. У сьле Высоцку Дуброўскага раёна на Ровеншчыне, дзе я жыў, працуючы добра ведоць творы Беларускай пісьменніцкай як на трох мовах: украінскай, рускай і на роднай мове беларускай.

Працуючы нашага раёна спабарнічваюць з працоўнай Столінскага раёна Брэсцкай вобласці, а гэта спрыяе таксама і культурнай сувязі прадставіцель двух братніх народаў.

У бібліятэках вёскі — школьнай і масавай сельскай — няма твораў Беларускай літаратуры і, звычайна, найбольш Я. Купалы і Я. Коласа.

Апроч Анталогіі Беларускай савецкай паэзіі (1948 года выданая), якая адраваецца творами Я. Коласа і Я. Купалы, тут ёсць шмат асобных выданняў гэтых паэту: «Выбраныя творы» Яні Купалы шматгадовы выданні (у перакладах пад рэдакцыяй П. Тычыны і М. Цярэшчанкі), яго ж «Выбраныя творы» ў двух тэмах, кніжка для дзяцей «Аласа» на Украінскай мове і інш. Творчасць Якіба Коласа прадставілі «Выбраныя творы» (пераклад пад рэдакцыяй П. Тычыны), «Выбраныя» (пераклад Я. Мезьлікова), паэма «Якібава хата» на рускай мове і іншымі кнігамі.

У многіх хатах высічаны я бацьчы творы Беларускай пісьменніцкай і на Беларускай мове, і ў перакладах на Украінскай і рускай мовах. Сярод іх таксама творы Яні Купалы і Якіба Коласа, якія любілі Украіну і яе культуру і пазнаемлі Беларускі народ з «Кабзаром» нашага Тараса Шаўчэнка як яго рэдактары.

Не кажу ўжо пра тое, што высічаны кніжкі, ведоць і спяваюць песні Беларускага народа, у тым ліку і творы неўміручых песняроў Беларусі; гэтыя песні гуць і ў выступленнях удзельніцкай мастацкай самадзейнасці, і проста ў побыце высічаны.

Усё гэта дае мне права ад імя зямлякоў сваё выказаць пажаданне, каб 80-гаддзе з дня нараджэння Яні Купалы і Якіба Коласа адзначалася як міжнародны юбілей, як гэта было з Шаўчэнкам, Франком, Шалам-Алейхавым, Тагорам і іншымі вялікімі песнярамі сваіх народаў.

Нахай водар Беларускай зямлі, сабраны ў квітнеючых садах паэзіі Яні Купалы і Якіба Коласа, развіццёцца па ўсёй нашай планеце!

Пятро КРАСЮК.

в. Высоцку на Ровеншчыне.

Юбілей бібліятэкі

Бібліятэка імя А. С. Пушкіна ў Бабруйску — адна са старэйшых масавых бібліятэк на Магілёўшчыне. Яна была адкрыта 60 год назад.

Некалькі шафаў з кнігамі ды каля двухсот чытачоў з ліку замужніх жыхароў горада — вось і ўсё, што складала бібліятэку ў гады царскай улады.

Сенія бібліятэка мае светлую і прасторную чытальную залу, хатні абмемент. Пастаяннымі чытацямі яе кніг з'яўляюцца сем тысяч браўрыянаў. У кнігасховішчы 60 тысяч экзэмпляраў кніг, часопісаў і брашураў па ўсіх галінах

ведаў. Бібліятэка штогод выдае сваім чытачам па 160—180 тысяч кніг. А разнастайны масавыя праграмныя па прапагандае кніжкі іх і не перадаць. Галоўнае — вынік гэтай работы.

Бібліятэку прысвоена высокае званне «Лепшая гарадская бібліятэка Магілёўскай вобласці».

Днямі грамадскае Бабруйска ўрачыста адзначала 60-гаддзе сваёй бібліятэкі. У гарадскім парку культуры і адпачынку адбыўся з гэтай прычыны ўрачысты вечар.

В. АРЦЕМ'ЕВ.

Вялікім поспехам у працоўных Гродна карыстаецца танцавальныя калектыв Палаца культуры тоікасу-кожнага камбіната. У ім удзельнічаюць тэатры, прадзіянышчы, слесары, дзеці тэкстыльшчыкаў.

На адмыку: адна з актыўных удзельніц самадзейнасці Палаца культуры камбіната Маргарыта Крушчэва рыхтуецца да танца «Барозка».

Фота А. Пераходна. Фотяхроніка БЕЛТА.

Краса зямлі

(Заканчэнне. Пачатак на 2-й і 3-й стар.)

па-ранейшаму наперадзе. І ўсё ж дыстанцыя паміж двума дзяркіма зменшылася.

Тацяна вырашыла ў 1960 годзе змагацца за надой 5500 кілаграмаў малака ад кожнай каровы. Яна параілася з Кавалёвай, ші можа браць гэтак высокае абавязанства, і тая сказала:

— Цяпер табе гэта па сіле, Тая. — Яна ўсімхнула лагодна і з маірыскай ласкай у голасе сказала: — Радусяся я, гледзячы на цябе.

А Тацяна нагадала той ужо не блізка час, калі Марыя Осіпаўна агітавала яе іці працаваць на ферму. На душы ў Тацяны разлілася цеплыня, агарула радзіць, што яна спраўдзіла надзею і гэта добрай, умудрай жыццёвым вопытам жанчыны.

— Што ж, паспрабуем, — весела адказала Тацяна.

Пачаўся новы этап у яе працы.

Гэта ішоў другі год сямігады. Уся савецкая краіна жыла вялікім здысьненнем. «Сямігады» — дзірмінаваў гэта выклік вядолаў думкам і імкненням незлічальнай арміі змагаюцца за камунізм. На перадавой лініі барацьбы была і Тацяна.

Яна марыла ўступіць у рады Камуністычнай партыі. Усе вясковыя камуністы ведалі яе: свае ж людзі, з аднаго калгаса. Ёй далі рэкамендацыі стары камуніст І. Скаршоў, сакратар партыйнай арганізацыі Г. Алачыкава, а таксама камсамольскай арганізацыі. Тацяна не сумнівалася, што яе прымуць, але ўсё роўна мошна запыталася. Вялікая партыя камуністаў прыме яе ў свае рады. Тая партыя, што вядзе краіну ў светлую будучыню — у камунізм. Тая партыя, што зрабіла шчаслівай яе, Тацяна, як і мільёны іншых... Як жа не хвалявацца!

І вось збіраецца калгасны партыйны сход. Ён разглядае Тацянуна заяву. Проста ўсё і, разам з тым, урачыста, строга, так, што запомніш на ўсё жыццё, як б'еша ў тых хвілінах тваё сэрца і прышчы голас, калі адказваеш на самыя прастыя пытанні, што задаюць табе камуністы. Выступілі Скаршоў і старшыня калгаса Козыраў. Яны гаварылі пра Тацянуна працоўны подзвіг.

А потым прагаласавалі. Ну, вядома ж, аднаголася. Яе сталі хваліць, і толькі цяпер пакінула Тацяна скарванасць, шчасліва ўсмішка азраўна яе твар.

Праз некалькі тыдніў (гэта было ўжо ў снежні) Тацяну выклікаў у райком партыі, на зацверджанне паставы агульнага сходу партарганізацыі калгаса імя Леніна аб прыёме яе кандыдатам у члены КПБ. Сакратар райкома партыі коротка пазнаёміў членаў бюро са справай Тацяны Васільковай. Тут яе ўсё ведалі, і было заданае толькі адно пытанне:

— Як выконвае свае абавязанствы па надойа малака?

— Ужо выканала, — прамовіла Тацяна.

— Так, яна ўжо выканала, — услад за ёю сказаў сакратар райкома і звярнуўся да Тацяны: — Можна рапартаваць, Тацяна Вярэеўна. Вішучем і дзякуем!

Там жа, у райкоме, пасля пасяджэння бюро, Тацяна трыпачу ў рукой падлісала наступнае пісьмо ў ЦК партыі і ўя ўрад рэспублікі: «Рухаючы дастойную сустрачку чарговым Пленуму ЦК КПС, я перавыканала сваё галоўнае сацыялістычнае абавязанства надойа па 5500 кілаграмаў малака ад кожнай каровы сваёй групы, на 20 снежня надала па 5540 кілаграмаў. У гэты радасны дзень я прынята кандыдатам у члены вялікай партыі камуністаў. Гэта вялікая падзея ў маім жыцці».

Праз некалькі дзён яна атрымала тэлеграму, у якой гаварылася:

«Цэнтральны Камітэт КП Беларусі і Савет Міністраў БССР вітаюць Вас з паспяховым выкананнем узятага на 1960 год сацыялістычнага абавязанства па надойа ад кожнай замачаванай каровы па 5500 кілаграмаў малака.

Жадаем Вам, Тацяна Вярэеўна, новых працоўных поспехаў, добрага здароўя і шчасця ў асабістым жыцці».

Тацяна некалькі разоў перачытала тэлеграму. Шчасце поўнілася ўся яе істота. Гэта было шчасце перамогі.

Заваяваны яшчэ адзін вялікі рубж.

ВЯСНА ўбарала ў моц. Заціклі сады. Пахучыя лісты лісточкі выклікалі волькі лі бязроз.

Чалавек заўсёды радуе вясня, яна будзіць глыбокія струны яго душы, кліча быць маладым і дужым.

Тацяна ішла на ферму, і душа яе поўнілася гэтым адчуваннем вясны.

Над нейчым гародчыкам звисала шішэвае голце ў кветцы, здавалася, быццам гэта белыя пухавыя воблачкі зачэплены за частакул; і Тацяна не ўдзяржала, адшчыкнула ла адзін пясцітак, паспыталася яго; тоненькі пясцітак прыліп да губы, і Тацяна прыемна было адчуваць яго гаркаватасць і кволасць.

Яна ішла і думала пра гэты пясцітак, і марыла, які будзе яе дзеці, калі павырастаюць. Іх ужо трое: мянша, Люба, язадуна нарадзілася, яна яшчэ кволенская, як гэты шішэвы пясцітак. Сын Сашка ўжо заканчвае першы клас, ён старэйшы.

— Буду Гагарыным! — заявіў Сашка ўчора. Тацяна ўсімхнула, прыгадаўшы гэтыя яго словы.

Думкі яе палылі ў іншым кірунку. Веліч подзвігу першага касманавта Гагарына зноў, у каторы раз за гэтыя дні, паўстала перад Тацянай. Як яна дзіўлялася і радзавалася, калі пачула пра палёт у космас чалавека! Ды ці адна яна — увесь калгас, уся краіна захаляецца. Гэта ж было толькі чатыры дні назад. Тацяна, пачушы вялікую навіну, усклікала: «Вось гэта ды подзвіг! Які шчаслівы чалавек!» Назавтра перадала пра момант М. С. Хрушчоўа, і радасна Тацяна было пачуць словы аб тым, што подзвіг Гагарына — гэта гераічная праца ўсяго савецкага народа — рабачага класа, сялянства, інтэлігенцыі. У тым ліку і яе, Тацянына, праца. Радасна ўспамінаўшы, што тая старонка ўліваецца ў нахай сабей адной маладзенькай кроплі ў вялікую працу народа.

І хочацца рабыць яшчэ лепш. Летас сярод калгасных дзярках яна заняла другое месца, ёй не ўдалося дагнаць Лізію Асікоў. Селега доўгі час Тацяна не працавала, была ў дзірмінавай адпачынку. Але ж яна яшчэ маладая, ёй толькі дзасціць восем год, наперадзе ў яе нэлае жыццё. Я